

Codi document: 016cat
Nom document: El Camí Basc de l'interior
Idioma: Català
Data actualització: 30 de març de 2010

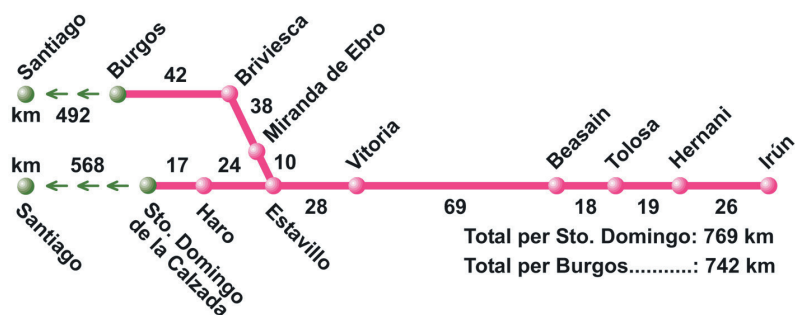
El Camí Basc de l'interior

Mapa

Mapa del Camí Basc de l'interior

(<http://www.gronze.com/cami-de-sant-jaume/cami-basc-del-interior.htm>)

Croquis

Introducció

El **Camí Basc de l'interior**, també anomenat **Camí del túnel de San Adrián**, ja era un important eix de comunicació en temps del domini romà. Els enginyers romans van aprofitar ancestrals camins de pasturatge per construir un camí continu i de caràcter permanent, una calçada romana de la qual en queden alguns vestigis. A l'edat mitjana, alguns devots procedents del sud-oest de França i del País Basc van utilitzar aquesta calçada en el seu camí vers la tomba de l'apòstol, com fan palès les referències xacobees i els temples amb advocació a Sant Jaume que es troben en els pobles de pas. Tot i que, segurament, és un dels camins de peregrinació més antics, no va tenir l'èxit que sí varen tenir altres camins de peregrinació medievals, com els que creuaven la frontera per Roncesvalles i Somport.

D'ençà l'any 2005, i enèrgicament promocionat pels departaments de cultura i de turisme del Govern Basc, el Camí Basc de l'interior s'està revitalitzant com a camí de peregrinació modern, i també, és clar, com a camí de senderisme amb què gaudir de la cultura, la gastronomia i el paisatge. En general, està **ben senyalitzat** (sobre això hi ha alguns comentaris a la descripció del recorregut). Encara són pocs els pelegrins i caminants que emprenen aquest camí, però no hi ha dubte que any rere any aquest nombre augmentarà amb força.

La **serra d'Aizkorri**, límit provincial entre Guipúscoa i Àlaba i que el camí creua de la vessant nord a la sud pel túnel de San Adrián, separa dos mons sorprenentment diferents. El canvi és impressionant: de vegetació, de clima, de paisatge, d'arquitectura, d'usos del sòl, de recursos, de formes de vida...

Un darrer aspecte interessant que cal comentar és el pressupost. Fer a peu el Camí Basc de l'interior resulta **força car**, almenys comparativament amb els altres camins. Això és degut, d'una banda, a l'escassetat d'albergs específics per a pelegrins (a juny de 2007) i, d'altra banda, al preu elevat dels allotjaments i de les consumicions als bars i restaurants, sobretot a la província de Guipúscoa.

Comunitats autònomes i províncies

El Camí Basc de l'interior, d'Iruñ a Santo Domingo de la Calzada, passa per dues comunitats autònomes i tres províncies: **País Basc** (Guipúscoa, Àlaba) i **La Rioja**. A Àlaba el camí passa pel **Condado de Treviño**, que pertany a la província castellana de Burgos. El ramal que va a la ciutat de Burgos no entra a La Rioja, i del País Basc passa a **Castella i Lleó** (Burgos).

Poblacions

El camí d'Irun a Santo Domingo de la Calzada (deixant de banda el ramal que va a Burgos), que té 201 quilòmetres, passa per **34 poblacions amb serveis**. Així doncs, resulta una **mitjana d'una població amb serveis cada 5,9 km**. Una dada, sense dubte, molt bona, que ens indica que en aquest camí no hauríem de tenir problemes greus per obtenir avituallades. Com sempre, les dades s'han de matisar, doncs, tot i que, efectivament, a la província de Guipúscoa el camí creua moltes poblacions grans, a la província d'Àlaba, en canvi, les poblacions són més petites i es troben més allunyades. La distància més llarga a què ens haurem d'enfrontar sense possibilitat d'abastar-nos és d'Armentia a La Puebla de Arganzón (19,3 km). I, per últim, cal esmentar que la ciutat més gran del camí és Vitòria, la capital d'Àlaba, on hi viuen aproximadament un quart de milió de persones.

Tot seguit adjuntem un document amb el llistat de les poblacions; les distàncies relatives, les distàncies acumulades, els serveis disponibles i les variants més importants.

Document de les localitats del Camí Basc de l'interior (distàncies i serveis)
(<http://www.gronze.com/documents/pdf/015cat.pdf>)

Albergs

La situació actual, a juny de 2007, és que es comencen a posar en marxa els **primers projectes d'albergs específics per a pelegrins** en aquest camí. Els fets més significatius (deixant de banda els albergs de Santo Domingo de la Calzada i Burgos) a dia d'avui són: l'alberg municipal d'Irún, gestionat per l'associació de Guipúscoa; l'alberg municipal d'Alegría (d'Àlaba), a punt d'inaugurar-se (**Nota 2010**: Inaugurat l'alberg d'Alegría, 8 places, sense cuina, 4 euros), situat al centre i que aprofita l'antic local d'una farmàcia, i l'alberg d'Haro, en funcionament des d'abril de 2007, de propietat municipal però gestionat per l'associació d'amics del camí d'aquesta ciutat. També hi ha en projecte un alberg de pelegrins a la ciutat de Vitòria, i de ben segur que en els propers anys aquesta petita xarxa d'albergs s'incrementarà.

Algunes poblacions disposen d'**alberg de joventut**. En principi, la major part d'aquests albergs accepten pelegrins amb credencial, però cal reservar amb antelació i és fàcil que no hi hagi plaça, atès que habitualment s'hi allotgen grups nombrosos.

I per acabar la secció d'albergs, un suggeriment d'aquesta web: allotjar-se al **refugi de San Adrián**. És un típic refugi de muntanya que es troba en plena serra d'Aizkorri (la de més altitud del País Basc), a un quilòmetre del túnel de San Adrián. L'entorn és excepcional, envoltat de natura i lluny de cotxes i sorolls. És un refugi molt acollidor i accepten de bon grat els pelegrins. Abans de pujar cal trucar abans per assegurar-nos que hi ha places.

Actualització abril del 2009:

El pelegrí Pepe Koete ens ofereix la següent informació actualitzada sobre l'acollida al pelegrí en el Camí Basc de l'interior. També podeu llegir el seu relat (enllaç al final de la secció en el web).

Irún: Alberg de pelegrins. Lliteres i dutxes. Obert al 2009 des de abril fins a setembre, ambdós inclusivament. Donatiu.

Astigarraga: Alberg juvenil Santiagomendi. Normalment es destina a grups. Trucar amb antelació: 943-33-52-32. ¿Preu?

Tolosa: Alberg privat concertat Zuloaga Txiki. Lliteres i dutxes. A un quilòmetre i mig abans d'arribar a Tolosa. 7 euros. Tfno: 943-65-00-36.

Zerain: Alberg privat. Lliteres i dutxes. 10 euros. Preguntar a Bar Ostatu.

Zegama: Acollida municipal en el frontó. Matalassos i dutxes. Trucar a l'oficina de turisme: 943-80-21-87 ó, directament, preguntar a Bar Ostatu (el bar té el mateix nom que el del poble anterior).

San Adrián: Refugi de muntanya. A data d'avui en rehabilitació.

Salvatierra/Agurain:

1.- Acollida parroquial a "padres claretianos". Normalment no acullen però presentar-se per si de cas.

2.- Alberg Tura Kirol, normalment obert per a temporers: 945-31-25-35. A data d'avui tancat.

3.- Pensió José Mari. Preu especial als pelegrins: 15 euros.

Alegría/Dulantzi: El poble està un xic fora de la ruta. (**Nota 2010**: Inaugurat l'alberg d'Alegría, 8 places, sense cuina, 4 euros)

Monasterio de Estíbaliz: Acollida monacal. Tfno: 945-29-30-88.

Arkaia: Poble veí de Vitòria. A la pàgina de l'associació guipuscoana s'indica que hi ha acollida. Preguntar amb antelació, per si de cas, per no fer una despesa extra a la capital.

Vitoria/Gasteiz: Alberg juvenil. Tfno: 945-14-81-00. 18'5 euros amb esmorzar.

La Puebla de Arganzón/Argantzun: Alberg de pelegrins. Llits i banyera. Preguntar per Vicente en el Bar Anstegi. Donatui.

Burgueta: Acollida municipal en cas d'urgent necessitat. Terra i, apartades, dutxes a la piscina. Futbolí gratis a l'habitació. Hi caben 3 ó 4 persones màxim. Al passar l'església preguntar a la casa amb ampli jardí que queda a l'esquerra.

Berantevilla: Acollida municipal a les escoles públiques. Matalassos i dutxes.

Salinillas de Buradón: Areta Etxea, casa rural amb habitació per a pelegrins. Lliteres i dutxes. 10 euros. Tfno: 945-33-72-75.

Haro: Alberg de pelegrins. 4 euros. Preguntar a la policia municipal o trucar al 677-32-18-06.

Actualització 2010:

Andoain: El 1 de juny de 2010 s'inaugurarà un alberg de pelegrins municipal de 10 places.

Anar en transport públic ...

... a Irun. Diverses línies de llarga distància de RENFE uneixen bona part de les capitals de província amb Irun. Per horaris i més informació vegeu renfe.es.

Recorregut

D'Irun a Astigarraga. Iniciem el camí en el Puente de Santiago que, sobre el riu Bidasoa, uneix Hendaia i Irun. El recorregut urbà passa pel davant de l'església de Nuestra Señora del Juncal, per la plaça de l'ajuntament i el carrer Mayor. Finalment, a l'avinguda Elizatxo, i pocs metres abans d'arribar a l'alberg de pelegrins, trenquem a mà esquerra per un carrer en pujada i ens allunyem de la ciutat. Avancem per tot tipus de camins rurals amb breus, però freqüents, pujades i baixades. El camí és d'allò més plaent, amb boscos frondosos, rierols i també passem davant d'alguns masos. Així arribem al petit poble de Gurutze, on disposem de bar. A poc més de mitja hora de Gurutze, i superant alguns empits, arribem en forta baixada a Oiartzun, poble més gran i amb més serveis que l'anterior. D'aquí passem a la vila d'Iturriotz creuant el riu Oiartzun, i comencem una primera pujada a un coll, una posterior baixada per creuar un rierol i altra vegada amunt. Els camins són agradables, malgrat els desnivells, i el paisatge força bonic. Passem per alguns masos dedicats a la ramaderia. Més endavant seguim llargues pistes forestals per un pinar, fins que sortim a una carretera on hi ha varies cases, entre elles una taverna i un restaurant. Seguim de front uns metres per una pista asfaltada fins prendre a la dreta un camí força malmès (precaució en cas de pluja), primer en forta baixada i després pujada. Sortim a la carretera d'Astigarraga, des d'on ja prenem el camí que puja a l'ermita de Santiagomendi. Des de l'ermita baixem al pàrquing i seguim una petita carretera fins a un repetidor, on iniciem la baixada primer per pista de ciment i després per un sender. Finalment, entrem per carretera a Astigarraga, localitat famosa per les seves sidrerries.

D'Astigarraga a Zegama. Aquest tram està intensament industrialitzat i poblat, i gairebé no presenta desnivells. A la sortida d'Astigarraga creuem el riu Urumea i la via del tren per sota, i per un carrer d'un polígon industrial arribem en poc més de mitja hora a **Hernani**, ciutat amb tots els serveis. A Hernani passem sota l'arc de l'ajuntament, més endavant tornem a creuar la via del tren, passem per sota de la variant de circumval·lació i, caminant en paral·lel a la via del tren, que ens queda a la dreta, arribem a Urnieta. Seguim el mateix camí tot recte, a través d'un polígon industrial. Més endavant prenem un camí de vianants que supera una petita collada i que surt a un altre polígon industrial. Seguim caminant en paral·lel a la via del tren fins a Andoain. Baixem a la plaça on hi ha l'església i l'ajuntament, prenem un carrer a l'esquerra en baixada i, a la sortida de la població, creuem el riu Oria i la carretera nacional. Seguim un petit tram d'una carretera secundària per ben aviat prendre un camí rural en direcció a Aduna, població a la qual no hi entrem. Poc després arribem a Villabona creuant el riu Oria, travessem tota la població de punta a punta (i tornem a creuar el riu Oria), i prenem un camí asfaltat en paral·lel a la via del tren. No el deixem fins a Anoeta. Creuem aquesta localitat, més petita que les anteriors, i tornem a caminar en paral·lel a la via del tren, a la nacional i a una filera de fàbriques. Arribem a la preciosa ciutat de **Tolosa** seguint una carretera secundària al costat del riu Oria. Creuem tot el casc històric i, mantenint a la nostra esquerra el riu Oria i sense creuar-lo, prenem un agradable *bidegorri* (camí per a vianants i ciclistes) que ens conduirà sense cap problema, en paral·lel al riu i a la nacional, al poble d'Alegia. D'Alegia a Ikaztegieta caminem al costat d'una carretera provincial. Anem seguint la mateixa carretera i passem pels pobles de Legorreta i Itsasondo abans d'arribar a la ciutat d'Ordizia. Creuem Ordizia i entrem a la ciutat de **Beasain** quasi sense adonar-nos, atès que és un continu urbà. Aquestes ciutats grans i allargades es fan interminables. A Beasain, a l'alçada del conjunt monumental d'Igartza, hi ha el desviament que, per l'esquerra, puja a la població d'Olaberría (se suposa que hi ha el desviament, perquè l'autor d'aquest escrit no va veure'l). En tot cas, més endavant es pot pujar a Olaberría per carretera secundària. Olaberría es un poble petit (hi

ha una taverna i un hostal) a dalt d'un turó: un excel·lent mirador del Txindoki (la muntanya més emblemàtica de Guipúscoa), de la imponent serra d'Aizkorri, etc. Sortim d'Olaberria caminant un petit tram de la carretera que baixa a Beasain, però de seguida trenquem a mà esquerra per seguir per camins ramaders i forestals. Camins en plena natura molt agradables de recórrer. Passem per alguns masos, i l'única dificultat que hi trobem és un petit tram de sender que baixa per superar un rierol. Finalment, arribem en forta baixada al poble d'Idiazabal (podem baixar sense deixar el camí asfaltat), famós pel seu formatge d'ovella. Sortim d'Idiazabal per un camí que passa per sota de la nacional i puja un turonet, per tot seguit baixar i entrar al poble de Segura aprofitant un *bidegorri*. Sortim d'aquesta petita població fortificada pel Portal de Zerain, baixem per creuar el riu Oria i la carretera, i, seguint el traçat d'una antiga calçada, pugem al bonic poble de Zerain en menys de vint minuts. Sortim de Zerain passant per davant del Palacio Jauregi i de seguida prenem un sender. Passem per varis masos abans de prendre el camí de baixada a Zegama, localitat a la qual hi entrem per carretera.

De Zegama a Zaldondo. A Zegama creuem per última vegada el riu Oria, el més important de la província de Guipúscoa i que neix ben a prop d'aquesta localitat, a la vessant nord de la serra d'Aizkorri. Sortim de Zegama per la carretera provincial i la seguim uns vint minuts fins prendre, a mà dreta, una pista cementada que fa pujada. Anem guanyant altitud, passem varies cruïlles ben senyalitzades, veurem que el camí descriu algunes ziga zaga, i arribem a l'ermita de Nuestra Señora de la Nieves, primer, i més endavant al mas Buenavista. Aquí la pendent de la pujada es torna una mica més pronunciada. Seguim per camins rurals i creuem diverses tanques. Després el camí es fa sender i avancem per un preciós i espès bosc, fins tornar a sortir a un camí d'herba i pedres. Més endavant prenem una pista forestal, passem per un refugi i, a través d'una preciosa fageda, arribem a l'ermita de Sancti Spiritus. Al costat, a 250 metres, hi ha el refugi de San Adrián. En menys de vint minuts, seguint un camí d'herba i pedres, arribem al **túnel de San Adrián** i el creuem. A l'altra banda, el camí continua per una preciosa calçada medieval (anteriorment romana), extraordinàriament ben conservada. Seguim guanyant, molt poc a poc, altitud, fins al coll de Portugaina, cruïlla de camins, punt més elevat del nostre camí (1100 metres d'altitud) i límit provincial de Guipúscoa i Àlaba. A partir del coll de Portugaina ja tot va de baixada. Seguim un petit tros més de calçada i després una pista forestal força malmesa, i molt enfangada si ha plogut, a través d'una impressionant fageda. Finalment, la pista forestal desemboca a una pista asfaltada. L'anem seguint en baixada durant més d'una hora fins arribar a l'agradable poble de Zaldondo (disposa de bar, dimecres tancat).

De Zaldondo a Vitòria. De Zaldondo a Ordoñana, poble sense serveis, seguim una carretera sense gaire trànsit. Mig quilòmetre abans d'Ordoñana veiem a la dreta, a pocs metres de la carretera, l'ermita de San Millán. D'Ordoñana a **Salvatierra** ho fem en poc més de mitja hora, també per carretera. Creuem Salvatierra, poble gran amb tot els serveis, i sortim per la llarga avinguda d'un polígon industrial. Més endavant creuem l'autovia per sota i prenem un tranquil camí agrícola fins a la petitíssima vila de Gazeo, que no ofereix cap servei al caminant. Continuem per una plaent pista fins a Ezkeretotxa, que tampoc té serveis. A la sortida de Ezkeretotxa fem una curta pujada fins a un coll i continuem per una llarga i agradable pista que avança en paral·lel a la via del tren, que ens queda a l'esquerra. Més endavant tenim la possibilitat de desviar-nos al poble d'Alegria, que es troba a 1,5 km del camí però que val la pena visitar, ofereix tots els serveis i un flamant alberg de pelegrins a punt d'inaugurar (juny de 2007). La població d'Alegria, que es veu clarament, queda a l'esquerra segons el nostre avenç i si hi anem, ho hem de fer seguint la carretera. Qui hi vagi pot després anar directament per carretera fins a Elburgo per retrobar el camí, i qui no hi vagi seguirà el camí tot recte i passarà per les precioses ermites de Nuestra Señora de Aiala (segle XIII) i de San Juan de Arrarain (segle XII), aquesta última molt a prop del poble d'Elburgo. Sortim d'Elburgo per un camí agrícola i ben aviat se'ns presenta la possibilitat de fer un curt desviament a la dreta, d'un quilòmetre, per visitar el monestir de Nuestra Señora de Estíbaliz. El camí senyalitzat passa pels petits pobles sense serveis de Villafranca, Argandoña i Ascarza, des d'on ja es veu la ciutat de Vitòria. D'Ascarza a Vitòria el camí oficial, que passa pel bonic poble d'Arcaya, queda bruscament tallat a l'entrada de la capital alabesa per la construcció d'un barri enorme. L'última informació disponible (juny de 2007) és que els responsables de la senyalització busquen una solució a aquest inconvenient.

De Vitòria a Briñas. La sortida de Vitòria no està senyalitzada però no té pèrdua, atès que hem de seguir llargues i nobles avingudes fins a la vila d'Armentia (unida físicament a la capital), passant pel costat del camp de futbol de Mendizorrotza. A Armentia passem pel davant de la basílica de San Prudencio i, un cop més, tenim el mateix problema que a l'entrada de Vitòria: el camí queda tallat per les obres de construcció d'habitatges (juny de 2007). Així doncs, seguim per la vorera un petit tram de la transitada nacional fins a retrobar, ben aviat, la senyalització i prendre carreteres secundàries molt més agradables i tranquil·les fins a Gometxa, poble sense serveis. Sortim de Gometxa seguint una pista forestal, en ascens suau, que s'allunya de la nacional. Passem a prop de la petita vila de Zumelzu, que ens queda 700 metres a l'esquerra, i seguim de front fins a Subijana de Álava, petita població sense serveis (a la nacional, seguint 1,5 km la carretera que hi baixa, hi ha un hotel amb bar i restaurant). A partir de Subijana comencem l'ascensió al Portillo de San Miguel (740 metres d'altitud), amb forta pendent els primers trams però que es va suavitzant progressivament. Després seguim un típic camí de muntanya amb el ferm irregular, que va planejant fins arribar a la collada, límit entre la província d'Àlaba i el Condado de Treviño (Burgos). Les vistes són excepcionals i es fa evident que el Condado de Treviño, circumdat completament per territoris alabès, té terres molt fèrtils. La baixada és pronunciada i dura (semblant a la baixada de l'Alto del Perdón, en el Camí Francès), per una pista de pedra solta. A baix, la petita vila de Villanueva de la Oca, la primera del Condado de Treviño, no ens ofereix serveis. Des de Villanueva de la Oca seguim una carretera secundària sense trànsit fins a **La Puebla de Arganzón**, on hi entrem superant per sota l'autovia. Creuem de punta a punta La Puebla de Arganzón i sortim per l'antiga nacional (la més antiga i, de fet, un carrer del poble), que avança en paral·lel a la via del tren, a la nacional i a la nova autovia. Unes obres fan el camí confós, però, seguint recte, i en menys d'una hora, veurem a l'esquerra Burgueta, i, per tant, creuem per sota l'autovia i hi pugem. A partir de Burgueta, poble sense serveis, seguim un camí en suau ascens fins a una collada, on abandonem el Condado de Treviño i tornem a entrar a la província d'Àlaba. Baixem a

Estavillo, una altra població sense serveis. Seguim baixant, deixem a la dreta el ramal del camí (ben senyalitzat) que va a Burgos per Miranda de Ebro i seguim tot recte per una pista agrícola fins a l'alçada d'un peatge de l'autopista. Aquí el camí 'rebota' i torna a allunyar-se de l'autopista. Pugem sense dificultats el Alto de Lezama i després seguim llargues pistes de terra, amb algunes pujades i baixades, fins a la magnífica arribada al poble de Berantevilla. Val la pena entrar-hi (el camí ens deixa a 250 metres del centre del poble) perquè, a banda de motius culturals, davant l'església hi ha un bar senzill i acollidor. Després retrocedim per seguir el camí, que va en pujada, a trams pronunciada, fins a la collada de San Cristóbal. Darrera veiem l'àrea urbana de Miranda de Ebro, amb l'enorme xemeneia d'una fàbrica paperera. I baixant a Zambrana veiem la filera d'arbres, darrera de la nacional i de l'autopista, que jalonen l'Ebre. A Zambrana hi ha bar, al costat de la nacional. El camí segueix per pistes agrícoles i més endavant surt a la nacional. Caminem per la vorera de la nacional fins que, passada una fàbrica abandonada, prenem a l'esquerra un camí que ens duu a la sorprenent població de Salinillas de Buradón (hi ha un bar). Ja comencem a veure vinyes. De Salinillas sortim per la part alta i iniciem, a través d'una pista forestal, una llarga ascensió al Portillo de la Lobera, un coll ben marcat i, des del qual, a banda de l'horrible camí de baixada, veiem al fons la ciutat d'Haro. La primera part de la baixada a Briñas és el tram més dur de tot el camí. Una pista molt malmesa, no apte per a bicicletes, de pendent pronunciada i amb abundant pedra solta, ens obliga a avançar amb molta precaució. Conforme perdem altitud el camí es suavita i millora, i finalment entrem a Briñas per pistes agrícoles entre vinyes.

De Briñas a Santo Domingo de la Calzada. Sortim de Briñas passant davant de l'església parroquial i tot seguit prenem un agradable passeig asfaltat al costat del riu Ebre, que ens queda a l'esquerra. Dos quilòmetres abans d'**Haro** creuem l'Ebre per un bonic pont, d'estil gòtic però molt reformat, i entrem a la ciutat per una zona amb bones i conegudes bodegues de vi. Creuem el casc antic i sortim d'Haro per l'avinguda San Millán de la Cogolla, que més endavant es converteix en una carretera provincial. Creuem per un pont l'autopista AP-68, poc després deixem la carretera i seguim per pistes agrícoles fins a Zarratón, on hi ha un bar. Sortim de Zarratón passant per l'ermita de San Andrés, continuem per pistes de terra rectes i planeres, deixem a l'esquerra, a menys d'un quilòmetre, el poble de San Torcuato i seguim fins a Bañares, poble amb serveis. Creuem Bañares pel seu carrer principal i, tot seguint l'anomenat Camino de San Lázaro, ens plantem en poc més d'una hora davant de la catedral de Santo Domingo de la Calzada, on ja ens unim a la riera humana del Camí Francès.

Desnivells

La serra d'Aizkorri. Algú va dir que tot camí de Sant Jaume digne d'aquest nom hauria de tenir una pujada mítica. Sens dubte, el Camí Basc de l'interior la té i, a més, és magnífica: la **pujada al túnel de San Adrián**, que trobem més o menys a la meitat del recorregut i que ens permetrà superar la serra d'Aizkorri. En poc més de set quilòmetres, del poble de Zegama al túnel, el camí guanya 700 metres d'altitud. Aquesta pujada es pot fer en menys de tres hores, a un pas tranquil i còmodament, i tan sols en alguns trams curts el pendent es fa pronunciat. Passat el túnel, el camí segueix guanyant suaument altitud (uns 100 metres més) fins a la collada de Portugaina (1100 metres d'altitud), límit provincial de Guipúscoa i Àlaba. La baixada fins a Zalduondo, emplaçat a 610 metres d'altitud, és suau i sense pendents fortes. Per a més informació d'aquest tram vegeu l'apartat de la descripció del recorregut.

A Guipúscoa. El camí entre Irun i Astigarraga, que sempre se situa entre els 0 i els 300 metres d'altitud, és un constant puja i baixa, amb la pujada a l'ermita de Santia gomendi com a colofó. El camí d'Astigarraga a Zegama, que segueix en la major part la vall de l'Oria, no presenta desnivells importants. En canvi, la variant de Saiatz sí presenta pujades i baixades que cal tenir en compte, dues d'elles amb desnivells propers als 500 metres.

A Àlaba i La Rioja. És un territori molt més planer que l'anterior i amb més turons que muntanyes. Hem de passar algunes collades sense gaire història, de 100-150 metres de desnivell, on l'autèntic enemic pot ser la calor en segons quina època de l'any. Però n'hi ha una que és diferent: el **Portillo de la Lobera**, entre Salinillas de Buradón i Briñas. La pujada, de 200 metres de desnivell, es guanya poc a poc per una pista de terra. Però el problema és la baixada, atès que segueix una pista de pendent força pronunciada i, el que és pitjor, de pedra solta i molt malmesa, que pot posar en dificultats a algun caminant. Sense cap mena de dubte no és apta per a bicicletes (fins i tot és perillosa). A La Rioja, de Briñas a Santo Domingo de la Calzada, el camí és absolutament pla.

Variants

La variant de Saiatz. A la sortida d'Hernani se'ns presenten, ben senyalitzades, dues possibilitats: la primera, considerada la principal i la més utilitzada avui dia, segueix la **vall del riu Oria**, i la segona, denominada "**camí de Saiatz**", va per colls de muntanya. De fet, el camí de Saiatz fou el que varen seguir els primers pelegrins fins que al segle XIII es varen fundar les viles fortificades de Tolosa, Ordizia i Segura, a la vall de l'Oria. Els dos camins s'uneixen a Zerain, a uns 50 quilòmetres d'Hernani, és a dir, al cap de dos dies pels caminants que avancen a un ritme normal. La diferència quilomètrica no és significativa, atès que el camí de Saiatz és més llarg per només quatre quilòmetres. D'una banda, el camí de Saiatz, que avança per les collades de les muntanyes del centre de Guipúscoa (altitud màxima de 800 metres), és més bonic paisatgísticament, és més solitari i està molt més en contacte amb la natura i, com sol passar en aquest casos, també és molt més exigent pel que es refereix als desnivells i a la manca de poblacions amb serveis. D'altra banda, el camí que transcorre per la vall de l'Oria és ben diferent, atès que aquesta vall està

densament poblada i intensament industrialitzada, no presenta desnivells importants i podem gaudir d'un munt de poblacions amb serveis, algunes d'elles ben interessants des del punt de vista cultural. La vall de l'Oria també és força bonica, però és innegable que les moltes indústries que hi ha fa que perdi una mica d'atractiu. En definitiva, que cada un elegeixi el camí que més gràcia li faci...

La confluència amb el Camí Francès. El Camí Basc de l'interior té dos ramals que entronquen amb el Camí a Francès: el primer a **Santo Domingo de la Calzada** i el segon uns quilòmetres abans de **Burgos**. Un cop feta la baixada del poble d'Estavillo, a la cruïlla on hi ha el desviament a Armión i Miranda de Ebro per seguir cap a Burgos, un panell informatiu explica de forma clara els pobles pels quals passa cada un d'aquests dos camins. D'Estavillo a Santo Domingo de la Calzada, que de fet és el camí més utilitzat pels pelegrins, hi ha 41 quilòmetres i la ciutat més important per la qual es passa és Haro. D'Estavillo a Burgos hi ha aproximadament 90 quilòmetres, i la població més important per la qual es passa és Miranda de Ebro.

Cultura

Tot seguit presentem una llista, que en cap cas pretén ser exhaustiva, dels monuments o indrets més rellevants en l'àmbit cultural que trobem en aquest camí. N'hem triat catorze. Les ciutats de Santo Domingo de la Calzada i Burgos no s'inclouen, atès que ja es tracten a la pàgina del Camí Francès. Com sempre, la llista la presentem seguint l'ordre de la marxa:

L'església de Nuestra Señora del Juncal (Irun). De construcció sòlida i austera, l'església de Nuestra Señora del Juncal (segle XVI), d'estil gòtic basc i amb portada barroca (segle XVII), és l'edificació més emblemàtica d'Irun. Acull la Verge 'negra' del Juncal, imatge romànica del segle XII considerada la més antiga de Guipúscoa.

L'ermita de Santiagomendi. L'ermita de Santiagomendi, de gran tradició xacobeà, es troba emplaçada al cim del turó homònim, a uns tres quilòmetres abans d'Astigarraga. L'edifici actual és modern, de mitjans del segle passat. L'ermita primitiva es creu que fou aixecada al mateix lloc on es va trobar una talla d'alabastre d'un Sant Jaume pelegrí, que actualment està al museu diocesà de San Sebastián.

L'església de San Juan Bautista (Hernani). La població d'Hernani acull un ric patrimoni arquitectònic, del qual destaca l'església de San Juan Bautista (segles XVI-XVIII). L'element més valuós d'aquest temple és la portada barroca (segle XVIII).

La ciutat de Tolosa. Fundada el segle XIII, Tolosa esdevingué ben aviat una vila emmurallada i important plaça militar. Entre els anys 1844 i 1854 va ser la capital guipuscoana. Avui dia presenta un dels més grans i millor conservats nuclis medievals de Guipúscoa, amb carrerons estrets i edificis plens d'història. Les construccions més destacades són: el Palacio de Idiakez (segle XVII), d'estil barroc; l'antic Ajuntament (segle XVII); el Palacio de Aranburu (segle XVII), d'estil barroc; el Palacio de Atodo (segle XVI), d'estil renaixentista; l'església de Santa María (segles XVI-XVII), d'estil gòtic amb torre barroca, i l'església barroca de Santa Clara (segles XVII-XVIII).

L'església de San Miguel Arcángel (Idiazabal). En aquest poble, famosíssim pel seu formatge d'ovella, hi destaca l'església de San Miguel Arcángel (segles XVII-XVIII), que conserva, de la construcció anterior, la magnífica portada romànica de transició al gòtic (segle XIII). A l'interior guarda una valuosa pica baptismal preromànica.

El poble de Segura. La població de Segura fou fundada al segle XIII per Alfons X El Savi amb finalitats defensives. Avui dia encara queden vestigis de les muralles i torrasses que protegien la vila. Va ser la població més important de la comarca durant l'edat mitjana. El casc antic presenta un notable conjunt històric-artístic amb grans cases pairals, força ben conservades, dels segles XVII i XVIII: el Palacio Lardizabal, d'estil barroc i actual seu de l'Ajuntament; el Palacio Jauregui, una excel·lent construcció d'estil barroc; el Palacio Arrue; la Casa Ardixarra, la Casa Gebara, etc. D'altra banda també cal destacar la monumental església de Nuestra Señora de la Asunción (segle XVI), una robusta construcció d'estil gòtic basc. A l'interior hi guarda un magnífic retaule barroc (segle XVIII).

El túnel de San Adrián i la calçada medieval. Aquest túnel-cova de poc més de cinquanta metres, passadís natural que creua la serra d'Aizkorri, és l'ícona del Camí Basc de l'interior. Està a més de mil metres d'altitud i ja era utilitzat en els segles XI i XII per tot tipus de viatgers: pelegrins, mercaders, exèrcits, reis..., i anteriorment per les legions romanes, com demostra la calçada medieval, que té el seu origen en una calçada romana (Via Aquitània), magníficament conservada i que seguim passat el túnel. A l'edat mitjana el túnel es va convertir en un pas mític i alhora temut, doncs alguns s'hi referien com la tenebrosa boca de l'infern. A l'interior hi ha una ermita decadent, dedicada a San Adrián, de finals del segle XIX.

El poble de Zaldondo. En aquesta petita vila, emplaçada en una cruïlla de camins i jalonada per creus de terme a totes les entrades, es conserven boniques cases pairals com ara el Palacio de los Lazarraga (segle XVI), que actualment acull el museu etnogràfic, la Casa de los Andoin-Luziriaga (segle XVII) i la Casa de los Larrea (segle XV). També mereix una visita l'església de San Saturnino de Toulouse (segles XVI-XVIII).

El poble de Salvatierra. Vila medieval emmurallada, fundada al segle XIII per Alfons X El Savi. Presenta una estructura urbana allargada vers el carrer Mayor, on es troben les principals edificacions del ric patrimoni de la població. En els dos extrems d'aquest carrer estan les dues esglésies fortificades: al nord, l'església de Santa María (segles XV-XVI), on cal destaca la portada oest i el cor d'estil plateresc, i, al sud, l'església de San Juan, amb un excel·lent retaule major d'estil barroc (segle XVII). Altres edificacions de gran bellesa són les cases pairals. Les més reconegudes són la Casa de los Begoña, la Casa de los Bustamante i la Casa de los Azkarraga, construïdes totes elles

entre els segles XVI i XVII.

Les pintures gòtiques de l'església de San Martín de Tours (Gaceo). Les pintures gòtiques que es conserven a l'interior de l'església de Gaceo, que daten del segle XIV, estan considerades com les de més valor del nord peninsular. Malauradament serà difícil veure-les perquè en aquest petitíssim poble l'església sol estar tancada.

El monestir de Nuestra Señora de Estíbaliz. Es troba emplaçada sobre un turó, entre les poblacions d'Elburgo i Villafranca, a uns deu quilòmetres abans de Vitòria. Fou fundat al segle XI i és una magnífica construcció romànica amb elements gòtics posteriors. Hi sobresurt la portada principal, amb una profusa decoració escultòrica. S'hi venera la imatge de Nuestra Señora de Estíbaliz, patrona de Àlaba.

La ciutat de Vitòria. La capital alabesa, Vitòria, es presenta als seus visitants com una ciutat espaiosa, amable, cívica, amb molts espais verds i agradable de visitar. El seu monument més rellevant és la catedral de Santa María (segles XIV-XVII), supèrbia construcció de base gòtica emplaçada sobre un petit turó dins el casc antic, al mateix lloc on s'assentava la primitiva població de Gasteiz, origen de l'actual ciutat. Hi destaquen les tres boniques portades i l'elegant torre. En els darrers anys s'estan portant a terme importants obres de restauració, degut a problemes de debilitament de l'estructura. El conjunt del casc antic de Vitòria, de traça gòtica, es troba molt ben conservat. Entre els nombrosos monuments d'interès que presenta la capital alabesa destaquem els següents: la bonica plaça de la Virgen Blanca, centre neuràlgic de la ciutat i porta d'entrada al casc antic; la plaça España (segle XVIII), neoclàssica; la catedral neogòtica de Santa María Inmaculada (segle XX); la Casa de Cordón (segle XV), d'estil gòtic, i el palau de Ajuria-Enea (any 1920), magnífic exemple de l'arquitectura basca de l'època i residència oficial del *Lehendakari* (el president del Govern Basc). A Vitòria es dona un fet curiós i gairebé únic: un dels edificis de l'actual Hospital de Santiago, a la plaça de la Virgen Blanca, havia sigut al segle XV o XVI un hospital de pelegrins. O sigui, cinc-cents any més tard segueix funcionant com a centre assistencial.

La basílica de San Prudencio (Armentia). Just sortir de la ciutat de Vitòria ens surt al pas una de les millors construccions romàniques de la província d'Àlaba: l'esplèndida basílica de San Prudencio (segle XII). L'emplaçament solitari i l'entorn enjardinat augmenten la bellesa d'aquest monument. Hi destaca la magnífica portada romànica. A l'interior acull una imatge de San Prudencio, patró d'Àlaba.

La basílica de Nuestra Señora de la Vega (Haro). És la construcció més rellevant d'aquesta important població vitivinícola. Dedicada a la patrona de la ciutat, la basílica és una construcció bàsicament barroca, d'inicis del segle XVIII, conseqüència de les successives ampliacions del primitiu santuari del segle X. A l'interior hi destaca el retaule de l'altar major, d'estil barroc, i la imatge gòtica de la Virgen de la Vega, del segle XIV.

Nota: Si aquest document t'ha estat útil i tens un web o un blog, ajuda a la difusió de Gronze amb un enllaç.

BUTLLETÍ TRIMESTRAL DE GRONZE.COM

Si vols rebre còmodament en el teu mail les novetats de Gronze.com dóna't d'alta al butlletí trimestral:

[Alta al butlletí](#)